

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษา กระบวนการผลิตข่าวภูมิภาคและวิเคราะห์เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกประเด็นข่าวโทรทัศน์ระหว่างศูนย์ข่าวในส่วนภูมิภาคกับสถานีแม่ข่าย ของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 ช่อง 7 และสทท. 11 เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมประกอบการสัมภาษณ์และสนทนาเป็นหลัก เพื่อเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์และอธิบายปรากฏการณ์ที่ต้องการจะศึกษา

นอกจากนี้การวิเคราะห์เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกประเด็นข่าวโทรทัศน์ระหว่างศูนย์ข่าวในส่วนภูมิภาคกับสถานีแม่ข่าย ช่อง 5 ช่อง 7 และสทท. 11 ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยพิจารณาตามจำนวนข่าว ในแต่ละที่มา แต่ละประเภท เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับคำบอกเล่าของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวในการวิเคราะห์ว่าการนำเสนอข่าวปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้มากน้อยแค่ไหน อันจะนำไปสู่การศึกษาต่อไปว่ามีปัจจัยอื่นใด ที่เข้ามามีผลกระทบต่อการทำงาน และจะช่วยเสริมให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่แต่ละศูนย์ข่าวภูมิภาคได้มากขึ้น

แหล่งข้อมูลในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วยข้อมูลเอกสารและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลประเภทโทรทัศน์ ศูนย์ข่าวภูมิภาคที่เลือกเป็นตัวแทนในการศึกษาครั้งนี้ คือศูนย์ข่าวภูมิภาคของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 ,ช่อง 7 และสทท. 11 ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการรายงานข่าวสด จากศูนย์ข่าวภูมิภาคเข้ามายังสถานีแม่ข่าย เป็นสถานีที่มีการจัดดำเนินงานสถานีโทรทัศน์เป็นประจำทุกวัน และมีบรรณาธิการข่าวศูนย์ข่าวภูมิภาครวมทั้งผู้สื่อข่าว ช่างภาพและผู้ประกาศข่าวปฏิบัติหน้าที่ประจำ นอกจากนี้สถานีโทรทัศน์ทั้ง 3 ช่องมีลักษณะแตกต่างกันกล่าวคือ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง11 เป็นสถานีแห่งชาติเพื่อ

การศึกษาและประชาสัมพันธ์ของรัฐ เป็นระบบที่รัฐเป็นผู้ให้บริการโดยตรง สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ สถาบันวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 เป็นระบบที่รัฐเป็นเจ้าของ ภายใต้การดำเนินงานของกองทัพบก ส่วนสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 เป็นสถานีโทรทัศน์ของรัฐที่กองทัพบกเป็นเจ้าของดำเนินงานโดยเอกชนเพื่อประโยชน์ทางพาณิชย์ ซึ่งจะทำให้เห็นความแตกต่างในการกำหนดประเด็นข่าวภูมิภาคจากสถานีโทรทัศน์ที่มีการจัดระบบที่ต่างกัน

2. ข้อมูลเอกสาร

2.1 เป็นการรวบรวมลำดับหัวข้อข่าว และเนื้อหาข่าวภูมิภาคที่ออกอากาศในแต่ละวัน ตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา นับตั้งแต่ผู้ประกาศข่าวทางสถานีแม่ข่าย ส่งต่อให้ผู้ประกาศข่าวในศูนย์ข่าวภูมิภาค ตั้งแต่วันที่ 1-30 กันยายน พ.ศ. 2542 ที่รายงานจากศูนย์ข่าวภูมิภาคสถานีโทรทัศน์ ช่อง 5, 7 และ สทท. 11

2.2 เอกสารที่เป็นนโยบาย ระเบียบปฏิบัติ กฎ ข้อบังคับ บทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานข่าวโทรทัศน์ในส่วนภูมิภาคจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ต่าง ๆ และสำเนาคำสั่ง หรือ จดหมายเสนอขออนุมัติในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตข่าว

2.3 บทความหรือข้อเขียนที่ตีพิมพ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับนโยบายของรัฐ ที่มีผลต่อการคัดเลือกและจัดวางข่าวภูมิภาคของสถานีโทรทัศน์ รวมทั้งข้อคิด ทัศนคติ และความคิดเห็นมุมมองจากนักสื่อสารมวลชนในแขนงต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบในการอธิบายผล

3. แหล่งข้อมูลประเภทรายการข่าวโทรทัศน์

3.1 วิทยุทัศน์รายงานข่าวจากศูนย์ข่าวภูมิภาค เป็นเวลา 1 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 - 30 กันยายน พ.ศ. 2542

4. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

4.1 กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่

4.1.1 พลโท สมพงษ์ ไหม่วิจิตร	ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์
กองทัพบกช่อง 5	
4.1.2 พันเอก ชูเกียรติ มุ่งมิตร	หัวหน้าฝ่ายข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์
กองทัพบกช่อง 5	
4.1.3 พันโท อุทัย เต็มทอง	หัวหน้าแผนกข่าวภูมิภาคสถานี
วิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5	
4.1.4 นาย วสันต์ ภัยหลีกส์	รองผู้จัดการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์
สื่อกองทัพบกช่อง 7	
4.1.5 นาย ปราโมช รั้ววิจิตร	ผู้อำนวยการสำนักข่าว กรมประชา
สัมพันธ์	
4.1.6 นายทินรัตน์ สัจจาพิทักษ์	รักษาการหัวหน้าส่วนข่าวโทรทัศน์
สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์	

4.2 กลุ่มบรรณาธิการข่าว ทั้งที่ประจำอยู่ในสถานีแม่ข่าย และที่ประจำ
ศูนย์ข่าวภูมิภาคของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 3 ช่องดังต่อไปนี้

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

4.2.1 นางสาว กนิษฐาณ์ ภูอินทร์	บรรณาธิการข่าวในประเทศ
4.2.2 นาง นงฤดี จันทะสิงห์	บรรณาธิการข่าวภูมิภาค
4.2.3 นาย วสันต์ รัชตะมาลา	บรรณาธิการข่าวศูนย์ข่าวภาค
เหนือ	
4.2.4 นาย นิทัศน์ เบญจพลไชยโชติ	รักษาการบรรณาธิการศูนย์ข่าว
ภาคใต้	
4.2.5 นาง แคทริน ถ้ำแก้ว	รักษาการบรรณาธิการข่าวศูนย์
ข่าวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7

	4.2.6 นาย สุภาพชาย บุตรจันทร์	บรรณาธิการกลุ่ม 4 ข่าวภูมิภาค
	4.2.7 นาย กฤษณะ อนุชน	บรรณาธิการข่าวภูมิภาค
ศูนย์ข่าวภาคเหนือ	4.2.8 นาง กิ่งทอง พันธุ์ไพบุลย์	ผู้ดูแลและบรรณาธิการข่าว
	4.2.9 นาย กฤษณา พันธุ์อุบล	ผู้ดูแลและบรรณาธิการข่าว
ศูนย์ข่าวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.2.10 นาย ธีระศักดิ์ คำขวัญ	ผู้ดูแลและบรรณาธิการข่าว
ศูนย์ข่าวภาคใต้	4.2.11 นาย วิจิต รุสิตานนท์	ผู้ดูแลและบรรณาธิการข่าว
ศูนย์ข่าวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		

สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย สทท. 11

	4.2.12 นาย ชูชาติ เทศสีแดง	บรรณาธิการข่าวภูมิภาค
	4.2.13 นาย สุเทพ ทวะลี	บรรณาธิการข่าวสำนักประชาสัมพันธ์ เขต 1
	4.2.14 นาย คำเย็น วงศ์ชาติ	บรรณาธิการข่าวสำนักประชาสัมพันธ์ เขต 2
	4.2.15 นาง ดวงดี รูปทอง	บรรณาธิการข่าวสำนักประชาสัมพันธ์ เขต 3
สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 4	4.2.16 นางสาว วาสนา ไช้แก้ว	หัวหน้าฝ่ายข่าว, บรรณาธิการข่าว
	4.2.17 นางสาว พิชญา เมืองเนา	หัวหน้าฝ่ายข่าว, บรรณาธิการข่าว
สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 5	4.2.18 นางสาว ชุติมา แหะละยูหิม	หัวหน้าฝ่ายข่าว, บรรณาธิการข่าว
สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 6	4.2.19 นาย พงษ์ศักดิ์ อินทรสูตร	บรรณาธิการข่าวสำนักประชาสัมพันธ์ เขต 7
สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 7		

สัมพันธ์ เขต 8

4.2.20 นาย ยงยุทธ เกตุมา

บรรณาธิการข่าวสำนักประชา

4.3 กลุ่มผู้สื่อข่าวพิเศษ

ทำการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวพิเศษทั่วประเทศ ที่ปฏิบัติงานสื่อข่าวให้กับสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ช่อง 7 หรือ สทท. 11 จำนวน 15 คน โดยเลือกตัวอย่างตามโควตา (Quota sampling) จากจำนวนจังหวัดในภูมิภาคต่าง ๆ 5 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก เชียงเหนือ ภาคใต้ และ ภาคตะวันออก (จำนวนจังหวัดแยกตามภาคตามลำดับดังนี้ 18 : 20 : 19 : 14 : 4 จังหวัด) ในสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน ทั้งนี้ยกเว้นกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีแม่ข่ายของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 3 ช่อง จากนั้นทำการจับสลากจังหวัดในแต่ละภาคนำมารวมกันเพื่อจับสลากอีกครั้ง นำไปจัดลงลำดับที่ 1-16 โดยจะได้จำนวนตัวอย่างจากแต่ละภาคดังนี้

ภาคเหนือ	3	จังหวัด	คือ	เชียงราย , เชียงใหม่ , พะเยา ,
ภาคกลาง	4	จังหวัด	คือ	ฉะเชิงเทรา , สิงห์บุรี , สมุทรสาคร ,
พระนครศรีอยุธยา				
ภาคตะวันออก	4	จังหวัด	คือ	ร้อยเอ็ด , นครราชสีมา ,
กาฬสินธุ์ , ยโสธร				
ภาคใต้	3	จังหวัด	คือ	นครศรีธรรมราช , พังงา , ภูเก็ต
ภาคตะวันออก	1	จังหวัด	คือ	จันทบุรี

สำหรับการเลือกที่จะเป็นผู้สื่อข่าวจากสถานีโทรทัศน์ช่องใดนั้น ผู้วิจัยได้จัดทำสลากตัวแทนสถานีโทรทัศน์ทั้ง 3 ช่อง เพื่อนำมาจับเลือกสถานีโทรทัศน์ในแต่ละจังหวัดตามลำดับข้างต้น

ข้อยกเว้น

เนื่องจากในกรณีของช่อง 5 จะไม่มีผู้สื่อข่าวพิเศษในจังหวัดที่ใกล้เคียงกรุงเทพฯ และจังหวัดที่ตั้งศูนย์ข่าวบางจังหวัด คือ จังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการ เชียงใหม่ และ ขอนแก่น ส่วนช่อง 7 จะไม่มีผู้สื่อข่าวต่างจังหวัดในจังหวัดนนทบุรี ดังนั้นหากจับสลากได้ตรงกับจังหวัดเหล่านี้จะทำการยกเลิกและจับส่วนที่เหลือขึ้นมาแทน สำหรับ สทท.11 มีผู้สื่อข่าวพิเศษคือประชาสัมพันธ์จังหวัดทุกจังหวัด

ผู้สื่อข่าวพิเศษที่ทำการศึกษามีดังนี้

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

4.3.1	นาย สมยศ เย็นใจ	ผู้สื่อข่าวพิเศษ จังหวัดฉะเชิงเทรา
4.3.2	นาย สมควร ชัยบุรินทร์	ผู้สื่อข่าวพิเศษ จังหวัดสิงห์บุรี
4.3.3	นาย มานะ ศรีโอภาส	ผู้สื่อข่าวพิเศษ จังหวัดนครราชสีมา
4.3.4	นาย บุญรัตน์ อภิวันทนากร	ผู้สื่อข่าวพิเศษ จังหวัดภูเก็ต
4.3.5	นาย สมฤกษ์ พรปรีชา	ผู้สื่อข่าวพิเศษ จังหวัดเชียงราย

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7

4.3.6	ส.อ. ธนะรัตน์ แสงเทียน	ผู้สื่อข่าวพิเศษ จังหวัดพิษณุโลก
4.3.7	นาย ญัตติ จันทรมงคล	ผู้สื่อข่าวพิเศษ จังหวัดนครศรีธรรมราช
4.3.8	นาย สุรพล ภูพวงเพชร	ผู้สื่อข่าวพิเศษ จังหวัดกาฬสินธุ์
4.3.9	นาย วรวิทย์ เวตรง	ผู้สื่อข่าวพิเศษ จังหวัดสมุทรสาคร
4.3.10	นาย เดชา กฤติยารกุล	ผู้สื่อข่าวพิเศษ จังหวัดร้อยเอ็ด

สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย สทท. 11

- 4.3.11 นาย ปิติ พงษ์พานิช ประชาสัมพันธ์ จังหวัดจันทบุรี
- 4.3.12 นาย วิเชียร นุ่นรอด ประชาสัมพันธ์ จังหวัดเชียงใหม่
- 4.3.13 นาง กมลพร คำนึ่ง ประชาสัมพันธ์ จังหวัดยโสธร
- 4.3.14 นาย ไพศาล วิเศษสินธุ์ ประชาสัมพันธ์ จังหวัดพังงา
- 4.3.15 นาย ชัยรัตน์ พรหมศิลป์ ประชาสัมพันธ์ จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิเคราะห์วีดิทัศน์ที่บันทึกการข่าวภูมิภาค เพื่อบันทึกลงในแบบบันทึกเนื้อหาข่าวภูมิภาค เพื่อทราบ

- 1.1 การจัดประเภทและลำดับความสำคัญของข่าว ที่นำเสนอในแต่ละวัน
- 1.2 รูปแบบการนำเสนอ คือ ในรูปแบบของข่าว หรือ รายงานพิเศษ

2. การเก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย ด้วยการเดินทางไปสัมภาษณ์ในเชิงเจาะลึก ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ข่าวภูมิภาค ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเดือน มกราคม พ.ศ. 2543 และ ภาคใต้ ภาคตะวันตก และภาคตะวันออก ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 และ สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

ส่วนในขั้นตอนของการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงนโยบายขององค์กรที่มีผลต่อการผลิตข่าวของศูนย์ข่าวภูมิภาค, กระบวนการผลิตและคัดเลือกข่าว, ข้อพิจารณาในการนำเสนอและจัดวาระข่าว ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อเนื้อหาในการนำเสนอ และการจัดลำดับความสำคัญ ของข่าวจากศูนย์ข่าวภูมิภาคในแต่ละสถานีโทรทัศน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลที่ได้จากการบันทึก เนื้อหาข่าวภูมิภาคของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 3 ช่อง ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ตัวเลข ที่แสดงถึงที่มาของข่าว ลักษณะข่าว ประกอบกับ ข้อมูลทางเอกสาร และที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกมาวิเคราะห์ประกอบกัน เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยกับเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดประเด็นข่าวและจัดวาระข่าวภูมิภาคของศูนย์ข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ทั้ง 3 ช่อง

การพิจารณาลักษณะนี้ ใช้แนวคิดเรื่องการจัดวาระสาร และ ผู้ทรงสาร ตรวจสอบนักข่าว บรรณาธิการข่าว ตลอดจนผู้บริหารสถานีว่าใช้เกณฑ์ใดในการพิจารณาคัดเลือกข่าวภูมิภาคและมีเกณฑ์แตกต่างกันอย่างไร ในขั้นตอนการผลิตนำไปสู่การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของผู้คัดเลือกและกำหนดข่าวระหว่างศูนย์ข่าวภูมิภาคและสถานีแม่ข่าย รวมทั้งใช้แนวคิดเรื่องโครงสร้างและการทำงานขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน มาอธิบายแนวทางในการนำเสนอข่าวภูมิภาคของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่อง

การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ ความสัมพันธ์ในการกำหนดประเด็นข่าวโทรทัศน์ระหว่างศูนย์ข่าวในส่วนภูมิภาคกับสถานีแม่ข่าย ” ของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 5, ช่อง 7 และสทท. 11 นี้ ได้ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและวีดิทัศน์ข่าวของแต่ละช่องที่ออกอากาศเดือน กันยายน 2542 และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมประกอบการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เป็นหลัก ซึ่งจะนำเสนอข้อมูลดังนี้

บทที่ 4 ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นถึง พัฒนาการข่าวภูมิภาคทางโทรทัศน์ โครงสร้างการบริหารงานข่าวภูมิภาค และกระบวนการผลิตข่าวภูมิภาคของศูนย์ข่าวภูมิภาคสถานีโทรทัศน์ ช่อง 5, 7 และ สทท.11 นโยบายและเงื่อนไขในการทำงานของเจ้าหน้าที่สถานีโทรทัศน์ รวมทั้ง ผู้สื่อข่าวพิเศษ

บทที่ 5 นำเสนอถึงเกณฑ์ในการคัดเลือกข่าวจากศูนย์ข่าวภูมิภาคสถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 , 7 และสทท.11 ที่มีปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ในการคัดเลือกและกำหนดประเด็นข่าวของศูนย์ข่าวภูมิภาคและสถานีแม่ข่าย รวมทั้งข้อเสนอแนะความคิดเห็นในด้านการข่าวที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อการพัฒนางานข่าวในส่วนภูมิภาคต่อไป